

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 45 (247) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 5 ЛІСТАПАДА 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

Перадавыя людзі сямігодкі БССР. Брыгада, якую ўзначальвае знатны муляр Мінска, Герой Сацыялістычнай Працы Дзяніс Булахаў (другі злева) змагаецца за званне калектыва камуністычнай працы.

Пімен ПАНЧАНКА

Слухай, Радзіма

Маці мая, Радзіма,
Шчыра слова сказаць дазволь.
Па цяжкіх ты дарогах хадзіла
Праз галечу, праз бой і боль.

Пэўна б, горкаю, невыноснаю
Рэчка долі тваёй цякла,
Калі б ты найлепшых сыноў сваіх
Камуністамі не нарэкла.

Ты свой лёс даверыла ленінцам.
Слухай, маці, голас Крамля:
Дваццаць год міне —
Пераменіцца,
Запраменіцца шчасцем зямля.

Па натхненню і строгаму графіку
Маладзець, багацець будзеш ты...
Дэлегацкія біяграфіі —
Гэта твой жыццяпіс залаты.

Дык заходзь жа на з'езд і горда
Сядзь між лепшых сваіх дзяцей.
Паглядзі:
Камуністаў кагорта
Туліць будучыню да грудзей.

Каб змагла ты яе дачакацца,
Каб змагла Камунізм ты сустрэць,
Будзем самі сівець мы на працы,
А табе не дазволім старэць.

ФУНДАМЕНТ СВЕТЛАГА ЗАЎТРА

Камуністычная партыя Савецкага Саюза ўрачыста абвясціла, што ўжо цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме. Фундаментам велічнага будынку светлага заўтра з'явіцца матэрыяльна - тэхнічная база камунізма. Стварэнне яе на працягу бліжэйшых двух дзесяцігоддзяў ставіцца як галоўная эканамічная задача партыі і савецкага народа.

У Праграме КПСС вызначаны захапляючыя перспектывы роста цяжкай індустрыі. Аб'ём прамысловай прадукцыі павялічыцца к 1970 году прыкладна ў два з палавінай раза, а к 1980 году — не менш чым у шэсць разоў.

На працягу першага дзесяцігоддзя СССР пераўзыйдзе сучасны ўзровень прамысловай вытворчасці самай развітай капіталістычнай краіны — ЗША, а к 1980 году пакіне яго далёка ззаду.

Праз 20 год чорная металургія СССР дасягне ўзроўню, які дазволіць выплаўляць прыкладна 250 мільёнаў тон сталі ў год. 250 мільёнаў! Гэта ж прыблізна столькі, колькі зараз выплаўляюць у год усе іншыя краіны свету разам узятыя.

За мінулыя 20 год ЗША павялічылі гадавую выплаўку сталі прыкладна на 30 мільёнаў тон, а СССР у наступным 20-годдзі павялічыць амаль на 185 мільёнаў тон.

У 1919 годзе Савецкі Саюз атрымліваў усяго 199 тысяч тон сталі. За чатыры дзесяцігоддзі СССР зрабіў гіганцкі скачок, павялічыўшы вытворчасць сталі больш чым у 320 разоў, давёўшы выплаўку яе да 65,3 мільёна тон у 1960 годзе.

Каб атрымаць 250 мільёнаў тон сталі ў 1980 годзе, неабходна давесці штогадовую здабычу жалезнай руды да 400 мільёнаў тон. Багацці СССР дазваляюць паспяхова вырашыць гэтую задачу. Толькі ж у нетрах Курскай магнітнай анамаліі знаходзіцца звыш 700 мільярдаў тон жалезнай руды. Гэтых запасаў дастаткова для таго, каб забяспечыць патрэбнасць у жалезнай рудзе ўсяго свету на многія стагоддзі.

(Працяг на стар. 2)

АПОВЕСЦЬ ПРА ЛЕНІНА

Адным з апошніх фільмаў аб Леніне з'яўляецца кінакарціна «Аповесць пра Леніна», пастаноўка «Мосфільма». Гэта фільм аб апошніх гадах жыцця правадыра Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі: паказвае ён Леніна перад усім як чалавека. Ленін часта тады хварэў. Лекары не дазвалялі яму працаваць, прыказвалі аставацца ў ложку. Але Ленін не мог прымірыцца з гэтым. Ён неаднойчы ўпотай вырываўся са сваёй дачы і прымаў удзел у рабочых мітынгах, кіраваў адраджэннем новага жыцця ў новай савецкай дзяржаве.

Гэты фільм абавязкова трэба паглядзець.

На здымку: пры хворым Леніне яго верны сябра (справа) Надзея Крупская. Ролю Леніна выконвае артыст М. Штраўх.

ГІСТАРЫЧНЫЯ ПЕРАМОГІ САЦЫЯЛІЗМА

М. С. Хрушчоў характарызуючы на XXII з'ездзе КПСС асноўныя этапы вялікага шляху, які прайшла савецкая краіна пасля кастрычніка 1917 года, сказаў:

У тыя дні, калі краіна распачынала сацыялістычнае будаўніцтва, Ленін, гаворачы аб велізарных задачах, якія трэба было нам вырашыць, напомніў славутыя радкі Някрасава, прасякнутыя душэўным болем за Радзіму і страснай верай у яе сілы:

«Ты і убогая, ты і багатая,
Ты і магутная, ты і бяссільная,
Матухна - Русь!»

Непахісная рашучасць бальшавікоў, абвясціў Ленін, — «дабіцца ў што б там ні стала таго, каб Русь перастала быць убогай і бяссільнай, каб яна стала ў поўным сэнсе слова магутнай і багатай». І мы дабіліся гэтага!

Карэнным чынам змяніліся ўмовы жыцця савецкіх людзей. Грозны біч працоўных — беспрацоўе — даўно знішчан. Рэальная заработная плата рабочых і служачых з улікам ліквідацыі беспрацоўя і скарачэння рабочага дня павялічылася за гады Савецкай улады ў 5,8 раза, рэальныя даходы сялян — больш чым у шэсць разоў. Кватэрная плата ў СССР — самая нізкая ў свеце. Ажыццяўляецца закон аб адмене падаткаў. Сярэдняя працягласць жыцця чалавека павялічылася да 69 гадоў.

З перамогай сацыялізма адбыліся каласальныя змяненні ў характары грамадскага развіцця. Параўноўваючы палітычную карту свету ў 1919 годзе і ў нашы дні, дакладчык прыводзіць такія лічбы: калі к 1919 году сацыялістычны свет займаў усяго 16,0 працэнта плошчы з 7,8 працэнтамі насельніцтва, то к 1961 году сацыялістычны свет займаў ужо 25,9 працэнта плошчы з 35,5 працэнтамі насельніцтва. Буйныя імперыялістычныя дзяржавы (ЗША, Англія, Германія — ФРГ, Францыя, Японія, Італія) і іх калоніі займалі к 1919 году 44,5 працэнта плошчы з 48,1 працэнта насельніцтва, а к 1961 году — 13,7 працэнта плошчы, 17,9 працэнта насельніцтва. К 1919 году — 69,2 працэнта насельніцтва жыло ў калоніях, паўкалоніях і дамініёнах; к 1961 году гэтая лічба знізілася да 2,8 працэнта.

Гэтае параўнанне сведчыць аб тым, што вялікія рэвалюцыйныя сілы сучаснасці рашаючым чынам змянілі аблічча свету, імперыялізм беззваротна страціў панаванне над большай часткай народаў. Вызначылася галоўная магістраль, па якой ідзе ўперад чалавецтва. Магістраль гэтая — сацыялізм.

Цяпер ужо вопытам не адной краіны, а вялікай групы дзяржаў пацверджана непазбежнасць змены капіталістычнага ладу сацыялістычным, даказаны рашаючыя перавагі сацыялізма.

Другі па свайму гістарычнаму значэнню вынік сусветнага развіцця — крах каланіяльнай сістэмы. На абломках каланіяльных імперый узніклі 42 суверэнныя дзяржавы.

Трэці вынік сусветнага развіцця — рэзкае ўсебаковае аслабленне капіталізму і новае абвастрэнне яго агульнага крызісу. Тэмпы эканамічнага развіцця капіталістычнай сістэмы замаруджваюцца, ледзь апярэджваючы ў радзе краін рост насельніцтва, эканамічныя крызісы пачашчаюцца, асабліва ў ЗША. Да велізарных памераў разросся мілітарызм 15—20 працэнтаў нацыянальнага даходу выдаткоўваецца на ўзбраенне.

На сродкі, выдаткаваныя на войны і падрыхтоўку да іх за першую палавіну XX стагоддзя, можна было б бясплатна карміць хлебам паўстагоддзя ўсё насельніцтва нашай планеты. На гэтыя сродкі можна было б пабудаваць добраўпарадкаванае жыллё для 500 мільёнаў сем'яў, гэта значыць двух трэцей насельніцтва свету.

Калі суміраваць галоўныя вынікі сусветнага развіцця, то можна сказаць: гісторыя рухаецца так, як прадказалі Маркс і Ленін. Сілы сацыялізма, усе сілы сусветнага прагрэсу нарастаюць, народы ўсё больш рашуча рвуць з імперыялізмам. Пагібель імперыялізму і перамога сацыялізма ў сусветным маштабе непазбежныя.

(З даклада М. С. Хрушчова XXII з'езду КПСС аб праграме КПСС)

РЭМІГІЮШ КВЯТКОЎСКІ

14 кастрычніка памёр у Варшаве ва ўзросце 77 год вядомы польскі паэт і перакладчык Рэмігіюш Квяткоўскі. Ягоная смерць з'яўляецца вялікай стратай для ўсяго польскага грамадства. Перастала біцца сэрца чалавека, які 59 год сваёй творчай дзейнасці прысвяціў літаратуры. Р. Квяткоўскі быў адным з нешматлікіх у Польшчы выдатных знаўцаў фальклору і літаратуры народаў Усходу, якія аказалі на яго творчасць моцнае ўздзеянне. Яшчэ перад першай сусветнай вайной польскі чытач захапляўся трыялетамі Квяткоўскага, заключаючымі ў сабе ўсходнія афарызмы. У пасляваенныя гады неаднаразова выдаваўся «Чытэльнікам» зборнік трыялетаў пісьменніка пад загалоўкам «Парасоль нось і пры пагодзе».

Смерць Рэмігіюша Квяткоўскага ахутала таксама глыбокім сумам сэрцы беларускай грамадскасці ў Польшчы. Пісьменнік быў вялікім прыяцелем беларусаў, іх культуры і літаратуры. Гэтыя сімпатыі праяўляліся, у прыватнасці, у перакладчыцкай працы Квяткоўскага, які прысвоіў польскай літаратуры рад лепшых твораў Я. Купалы, Я. Коласа і К. Крапівы. Квяткоўскі асабліва спадабаў сабе творчасць выдатнага беларускага сатырыка. Паасобныя пераклады твораў Крапівы змяшчаліся ў польскім друку ў 1955 годзе. Прыпомнім тут, што якраз у гэтым годзе адзначаліся ў нашай краіне «Дні беларускай культуры». І вось самы дзейсны ўдзел у іх прымаў таксама Р. Квяткоўскі. Ён знаёміў польскае грамадства з гістарычным шляхам беларускага народа, з яго культурнай спадчынай і сучаснымі дасягненнямі.

Аўтару гэтых слоў неаднаразова даводзілася размаўляць з Г. Квяткоўскім. І вось пры кожнай сустрэчы пісьменнік заўсёды цікавіўся навінкамі беларускай літаратуры і сардэчна вітаў кожнае яе дасягненне. Памятую, з якім задавальненнем успрыняў Квяткоўскі выхад першых нумароў «Нівы»... Апошні раз бачыўся я з пісьменнікам у кастрычніку 1959 года. У той час якраз падрыхтоўваў аб ім радыёперадачу для Беластоцкага радыёвяшчання. Нягледзячы на сваё дрэннае здароўе, ён выявіў жаданне сказаць некалькі слоў перад мікрафонам. 27 лістапада 1959 г. радыёслухачы беларускіх перадач пачулі, як усхваляваным голасам гаварыў пісьменнік аб сваіх сардэчных адносінах да беларусаў, да іх паэзіі і мовы, якую добра ведаў.

Развітваючыся з Рэмігіюшам Квяткоўскім, хочацца сёння выказаць самыя глыбокія пачуцці любві да гэтага высакароднага чалавека і падзякаваць яму за ўсё тое, што прынясла нам усім у падарак Яго творчая спадчына.

Мацей Канапацкі

ФУНДАМЕНТ СВЕТЛАГА ЗАЎТРА

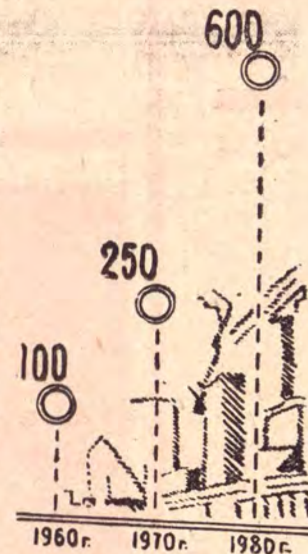
(Працяг са стар. 1)

Асноўнай праблемай будаўніцтва матэрыяльна - тэхнічнай базы камунізма з'яўляецца ажыццяўленне ленінскай ідэі суцэльнай электрыфікацыі краіны. У другім дзесяцігоддзі электрыфікацыя ўсёй краіны будзе ў асноўным завершана.

За 20 год гадавая вытворчасць электраэнергіі ў СССР узрасце на 2400—2700 мільярдаў кілават - гадзін, тады як у ЗША за мінулае дваццацігоддзе яна павялічылася на 660 мільярдаў. Такі рост здзіўляе сваёй грандыёзнасцю нават самую смелую фантазію. Тры ж трыльёны кілават - гадзін электраэнергіі — гэта больш, чым у цяперашні час выпрацоўваюць яе ў год усе электрастанцыі зямнога шара. Такой колькасці энергіі даволі, каб саткаць 27—30 мільярдаў кіламетраў тканіны, даўжыня якой у 500 разоў перавысіла б адлегласць ад Зямлі да Марса.

На працягу дваццацігоддзя будзе створана адзіная энергетычная сістэма СССР, дазваляючая перакідаць электраэнергію з усходніх раёнаў у Еўрапейскую частку краіны і звязаная з энергасістэмамі іншых сацыялістычных краін.

(Працяг на стар. 6)

Рост прамысловай прадукцыі (у працэнтах).

Пясчаную палявую дарогу, паабапал якой жаўцелі кветкі, якія жыхары Украіны і Беларусі называюць бяссмертнікамі, тапталі конскія капыты. Выцягнуўшыся доўгай істужкай, крочыла пяхота, мільгалі постаці людзей у шэрай уніформе.

У парадзелым змроку гэта маса жалеза і людскіх целаў на хвілінку прыпынілася. Загуў мінамёт. Міны пачалі разрывацца паміж хатамі. Звінелі шыбы, а дзверы расчыняліся самі па сабе і хутчэй, чым паспявалі расчыніць іх людзі. Засвісцелі запальныя кулі, і нібы чырвоныя пеўні з вогненнымі хвастамі, вылятала з драўляных і саламяных стрэх полымя.

Дым шугаў з палаючых дамоў, і зарава цёмнацаглянага колеру засланіла апошнія зоркі на небе. Адзіночныя стрэлы рассявалі людзей, якія кінуліся ў вёску.

Высокая, ахопленая полымем жанчына, нібы той жывы факел, кінулася ў возера. Зашыпела. Разарвалася граната, і гейзерам узнялася каламутная вада. Па паверхні возера разышліся шырокія кругі, забулькалі бурбалкі. Праз хвіліну возера зноў было спакойным, і здавалася, што не вада, а волава напаўняла яго.

— Мама! Ма!..

Сірэна не здолела б, напэўна, так моцна ўдарыць у вушы, як ударыў гэты прыглушаны, поўны адчаю воклік, які разам з крывёй вырваўся з дзіцячых грудзей. Мароз прабег па спінах салдат.

Першыя з іх спыніліся і, нібы скамянелыя, прыраслі да месца. Апрануты яны былі ў зялёную ўніформу, за плячыма ў кожнага была вінтоўка, а на іх збялелых, залітых потам тварах свяціліся спалоханыя вочы. Некаторыя з іх яшчэ зусім нядаўна развіталіся са сваімі блізкімі ў Славакіі і сёння ўпершыню ў сваім жыцці стаялі твар у твар з жахам, якога ніколі і не снілі. Яны трэсліся, моцна сціскалі рукі, закрывалі далонямі вусны. Нехта не вытрымаў і прыдушаным голасам застагнаў. Іншыя крочылі, нібы лунатыкі, з атупелым сэрцам, без адзінай светлай думкі ў галаве з бяскрайнім адчаем у душы. Былі сярод іх і такія, што сціскалі кулакі.

Так абыходзіцца з людзьмі! Так катаваць народ!

Паміж салдатамі 101-га славацкага палка мільганула шырокаплечая, сярэдняга росту постаць афіцэра. З-пад насунутай набакір шапкі бялеў узараны маршчынамі лоб, бліснулі шкельцы акуляраў. Прадаўгаваты худы твар з тонкімі строга акрэсленымі губамі быў акаймаваны рэдкай барадкай.

Афіцэр хуценька праціснуўся наперад і апынуўся на чале аўтаматчыкаў.

З боку ад дарогі на ламанай славацкай мове крычаў нямецкі афіцэр:

— Славакі, піф-паф бальшавікоў!

Афіцэр з барадкай рэзка павярнуўся. Вочы яго ліхаманкава загарэліся, ён пагразіў кулаком і на ўвесь голас закрычаў:

— Страляць толькі па майму загаду!

Ён стаяў, шырока расставіўшы ногі, збялелы, нерухомы. Рукі яго абвіслі, апалі. «Што рабіць?» — думаў ён у роспачы.

У акружэнні штыкоў і шэрых мундзіраў мітусіліся людзі. Пад нагамі ў іх ціха шуршаў папаратаны авёс. Жанчына з дзіцянём на руках упала на спіну, а тоўсты эсэсавец біў яе прыкладам па твары.

— Што рабіць? — вырвалася з грудзей славацкага афіцэра, які не меў сілы скрануцца з месца.

Рука, у якой ён трымаў рэвальвер, дрыжала, а гарачы гнеўны позірк спыніўся на шыі нямецкага

1 2 3

Весці БССР

Вечар сучаснай польскай паэзіі

Вершы чытае Піліп Пестрак

Выступае Тадэуш Ксёнжэк

30 верасня Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі і Саюз пісьменнікаў правялі вечар сучаснай польскай паэзіі.

Старэйшы Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы запоўнен — тут сабраліся тыя, хто любіць польскую паэзію: рабочыя, інжынеры мінскіх фабрык і заводаў, студэнты, настаўнікі, выкладчыкі вышэйшых навуковых устаноў, пісьменнікі, артысты. У прэзідыуме члены дэлегацыі таварыства польска - савецкай дружбы т.т. Тадэуш Ксёнжэк, Казімеж Ракашэўскі, Станіслаў Шэўчэк, адказныя работнікі партыйных органаў рэспублікі, Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, пісьменнікі, артысты.

Вечар адкрывае старшыня праўлення Беларускага аддзела таварыства савецка - польскай дружбы Максім Танк. Ён гаворыць аб мацнеючай дружбе паміж беларускім і польскім народамі, аб вялікай папулярнасці польскай паэзіі ў Беларусі.

З дакладам «Сучасная польская паэзія» выступіў старшыня літаратурнай секцыі Беларускага таварыства дружбы Пятро Глебка. Ён падрабязна расказаў аб усіх этапах развіцця сучаснай польскай паэзіі і пажадаў польскім паэтам вялікіх творчых поспехаў.

Цікавымі былі выступленні беларускіх пісьменнікаў і паэтаў, яны прачыталі вершы польскіх паэтаў у перакладзе на беларускую мову. Максім Лужанін — вершы Уладыслава Бранеўскага і верш Бжэхвы «Аўдыенцыя»; Язэп Семяжонаў — «Баладу аб салдацкай конаўцы» Станіслава Струмфа - Вайткевіча; Піліп Пестрак — «Кропля крыві» Уладыслава Бранеўскага; Мікола Аўрамчык — «Вясна на будоўлі» Тадэуша Кубяка; Анатоль Астрэйка — «Чырвонай Арміі» Люцыяна Шэнвельда.

У зале вечара

У антракце

На заканчэнне выступіў сакратар таварыства польска-савецкай дружбы тав. Тадэуш Ксёнжэк.

Удзельнікі вечара з цікавасцю паглядзелі новую п'есу А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце».

Сын рэвалюцыйнай Белавежы

Б. НІКІЦЮК

Звычайна акрэсліваючы чалавека героем прыпісваем яму больш за ўсё высакародныя, станоўчыя якасці людзей. Несумненна, маем рацыю і ў гэтым выпадку. Побач высакародных і прыгожых рыс кожны з іх мае простыя, людскія слабасці. Героем ніхто не нараджаецца. Вырастаюць яны з штодзённага жыцця і барацьбы. Прыкладам можа быць постаць Сяргея Пісарэвіча, сына рэвалюцыйнай Белавежы.

Постаць яго з'яўляецца ўвасабленнем думак і пакут, плыняў і барацьбы прыгнечаных і пагарджаных беларускіх працоўных мас, рабочых і сялян Белавежскай пушчы ў гады фашысцкай дыктатуры ў Польшчы.

Галеча, паліцэйскі тэрор, нацыянальная дыскрымінацыя нараджала ў дваццацігадовым юнаку пратэст і жаданне дзейнічаць.

Ён першы ў Белавежы выступіў супраць тагачасным палітычным вятрам. Кінуў цвёрды выклік дзейнага адпору капіталістычна - памешчыцкаму ўраду. Ужо ведаў, што поспехі і эфектыўнасць дзеяння залежаць ад моцнай, баявой камуністычнай арганізацыі. І таму ўжо ў 1925 годзе па яго ініцыятыве і пад яго кіраўніцтвам арганізуецца першая ў Белавежы ячэйка КПЗБ. Партыя мела канспірацыйна - нелегальны характар і таму налічвала толькі некалькі членаў. Членамі партыі былі: Антон Шпаковіч, Павел Шпаковіч, Майсей Валкавыцкі і Павел Валкавыцкі. Сакратаром ячэйкі выбралі Сяргея Пісарэвіча, а яго намеснікам — Антона Шпаковіча.

Белавежскія камуністы славілі праўду аб гераічных подзвігах савецкіх братоў, выяўлялі дыктатуру Пілсудскага. Распаўсюджвалі яны лістоўкі, адозвы, арганізавалі сходы і мітынгі. У межах Грамады вялі палітычную агітацыю, культурна - асветную працу. Змагаліся яны за права свабоднага навучання на роднай мове ў школе. Грамада пад кіраўніцтвам КПЗБ стала папулярнай і аўтарытэтнай у сялян, лясных рабочых і рабочых лесапільнага завода. Выказвала яна інтарэсы прыгнечаных і эксплуатаваных. Прыкмеціла гэта хутка паліцыя. Фашысцкая польская ўлада, у сувязі з развіццём палітычнай актыўнасці рабочых Заходняй Беларусі, забараняе дзейнічаць Грамадзе. Яе правадыроў пасадзілі ў турмах: Лукішках, Вільні і Беластоку.

Ноччу 26 студзеня 1927 года былі арыштаваны Пісарэвіч і яго сатаварышы. Пачаўся трагічны перыяд яго жыцця. «Вольны», такі быў яго партыйны псеўданім, знайшоўся ў Бельскай катавальні «Дэфа», якая была вядома са сваіх мучэнняў. Абвінаваўчы акт, складзены Ваяводскай Пракуратурай ад дня 23.III.1928 г., успамінае толькі мімаходам аб тым, што быў біты паліцыяй. А як было сапраўды? Абвінавачвалі Пісарэвіча ва ўсім: супрацоўніцтве ГПУ у Мінску, у тым, што меў зброю, што хацеў забіць генерала Станіслава Булак Балаховіча, вядомага падлюгу і ворага белавежскіх рабочых, што рыхтаваў узброенае паўстанне і ў іншым. Зразумела, не мелі ніякіх доказаў на іх пацвярджэнне. Бельскія каты вырашылі сваімі спосабамі «следства» прымусіць Пісарэвіча пацвердзіць гэтыя абвінавачванні. Малады Сяргей катэгарычна адкідаў правакацыйныя абвінавачанні. Узялі яго тады ў асобную залу, дзе была бетонная падлога на «своеасаблівае следства». Рабілі самыя дзікія катаванні. Кінулі на зямлю, білі палкамі, ботамі. Сяргей маўчаў.

— Нічога, зараз будзеш гаварыць! — крычалі каты.

Звязалі яму рукі, за ногі прывязалі да стала, а самі раз'юшаныя білі палкамі.

— Чаго траціш прытомнасць?

Палівалі вадою і зноў катавалі.

Але на тым не закончылі. Былі яшчэ горшыя катаванні. На звязанага Сяргея на плечы палажылі дошку, па якой білі гірамі.

Раніцою, ноччу паўтаралі катаванні. У нос налівалі ваду і бензін. Пісарэвіч траціў прытомнасць. Тады яму падсунулі пратакол.

— Падпішы, перастанем, — крычалі.

Паўпрытомны Пісарэвіч падпісаў пратакол. Зацягнулі яго зноў у камеру. Ён не памятаў аб подпісе. Даведаўся толькі ў час допыту ў аднаго найбольш раз'юшанага ката Станіслава Мінькоўскага.

— Гэта няпраўда, — катэгарычна запярэчыў Сяргей.

Аднак было ўжо позна пярэчыць.

У красавіку 1928 года прывезлі яго ў турму ў Беласток. Атрымаў абвінаваўчы акт, які абапіраўся на сфабрыкаваных паліцэйскіх матэрыялах.

(Працяг на стар.5)

афіцэра. Свярбеў палец на халодным курку, і цяжкае дыханне распірала грудзі.

«А што далей? — мільганула думка, і палец раптам знямеў. — Не падумаў. Не зладзіш са сваімі нервамі і атрымаеш кулю ў лоб».

— Вось дзе пекла! — пачуў ён за спіной, і задыханы салдат схапіў яго за рукаў.

— Пане капітан, немцы загадваюць страляць!

Афіцэр вырваў руку і адчуў, як кроў ударыла яму ў скроні.

Павярнуўшы свай чырвоны твар да салдата, ён закрычаў:

— Як гэта ты стаіш?

Махнуўшы рукой, ён зашыпеў праз зубы:

— Да д'ябла з вашай стралянінай! Я загадваю!

Высокі ефрэйтар, з арліным носам злосна адштурхнуў салдата і прабурчаў:

— Што нам немцы! — І кіўнуўшы галавой у бок афіцэра з бародкай, дадаў: — Капітана Налепку слухай!

Прыглушаныя галасы людзей, іх нараканні і галашэнні, змешаныя з трэскам агню і аўтаматаў, урываліся ў самае сэрца. Капітан Налепка засланіў рукавом твар. Слёзы роспачы і гневу апякалі яго вочы.

Над сялом усё яшчэ шугалі ў паветра ружовыя языкі, вырываючыся з вялізных клубаў дыму,

4

брудна - чырвонае воблака якога рассцілалася над вёскай.

З-за лесу павольна выплывала сонца, і яго праменні загараліся на абсыпаных расой ялоўцах.

Сонца на распаленым небе было чырвонае, нібы і яно напілося людской крыві.

Налепка хадзіў увесь дзень нібы п'яны. З гарычу ў душы ён праглядаў паперы, якіх у штабе палка назбіралася цэлая груда. Потым паспешліва з'еў халодныя кансервы і выйшаў з кабінета.

Шэры змрок чарнеў пад разложыстай акацыяй і ліпамі, ператвараўся ў густую сажу. Налепка асцярожна адчыніў дзверы хаціны, паціху прычыніў іх за сабой і нячутна прашмыгнуў цёмнымі калідорамі. Ён не хацеў сустрэцца з гаспадаром, не меў ніякага жадання распачаць з ім гамонку.

Увайшоўшы ў пакой, ён запаліў лямпу. Абгарэлы кнот разгараўся павольна, і Налепку раптам затрэсла: пламеньчык на кноце прыгадаў яму вёску, ахопленую чырвоным дымам, у якім мітусіліся цені няшчасных людзей.

Стомленым, не сваім крокам абышоў упацёмку дубовы стол і абапёрся локцем аб радыёпрыёмнік і пакруціў уключальнік. З прыёмніка пачуўся знаёмы голас:

«Гаворыць Масква, Масква гаворыць»...

Па твары яго праляцела невясёлая ўсмешка.

5

Смешна нават успамінаць аб тым, як ішоў на фронт. І вось амаль год мінуў з таго часу. Тады ён глядзеў на ўсё здалёк, праз ружовыя акуляры: адразу ўцячэ на другі бок, паедзе ў Маскву, і калі загрыміць з радыёпрыёмніка: «Гаворыць Масква», землякі пачуюць яго голас. А пакуль што фронт далёка, а Масква яшчэ далей. Як пудзіла, ён вымушаны насіць тут гэты вайсковы мундзір і глядзець на ўсё склаўшы рукі. Праз хвіліну ў калідоры пачуліся крокі. Нехта моцна загрукаў у дзверы, і неўзабаве ў пакой уваліўся высачэзны афіцэр. Следам за ім увайшоў шчуплы малады чалавек, таксама ў форме славацкага афіцэра.

Незадаволены тым, што яго патурбавалі, Налепка ўзняўся з месца і прыцішыў радыё.

— Каб на цябе ліха, Яне, чаму не прыйшоў да нас? — загрымеў бас рослага капітана Чамбала.

Налепка спаслаўся на тое, што яму балела галава. Тады Чамбал выцягнуў з кішэні пляшкі з вузкімі рыльцамі і, хітра падміргнуўшы паручніку Паўліку, сказаў:

— Зараз мы вылечым цябе, Янка.

Чокнуліся неяк павольна, неахвотна. Чамбал заўважыў, што Налепка нахмурыўся.

— На такое свінства нас сёння пагналі, — сказаў Чамбал, нібы чытаючы яго думкі.

Налепка пачаў набіваць сваю люльку. Але тут

(Працяг на стар. 7)

6

Вуліца ў Пасеках

ЛЯСНАЯ ВЁСКА МУРУЕЦЦА

Пасекі — лясная вёска ў Гайнаўскім павеце. Цудоўная тут аколіца. Вакол вёскі шуміць-красуецца старая Белавежская пушча. Яна была заўсёды роднай маці жыхарам вёскі. Пушча карміла, апранала, абувала людзей. А калі заходзіла патрэба, давала ім надзейнае сховішча. Не змагла толькі пушча абараніць пасецкіх сялян ад гітлераўскіх нелюдзяў. У 1942 годзе фашысты, каб перашкодзіць супрацоўніцтву сялян з партызантамі, жыхароў Пасек вывезлі, а вёску спалілі дашчэнту.

Склеп з камення моцны, выгодны і прыгожы

У 1944 годзе, пасля вызвалення, людзі вярнуліся на папялішчы. Жылі ў прымітыўных зямлянках. І зноў пушча прыйшла з дапамогай. У канцы 1950 года вёска была пабудавана, людзі сталі жыць па-чалавечы.

Але вось у 1959 годзе ў вёсцы здарылася вялікае няшчасце. 5-гадовы хлопчык, забаўляючыся запалкамі, падпаліў шопку з сенам. Ад яе занялася ўся вёска. Смалістая белавежская сасна гарыць як порах. Пажарныя каманды, якія прыехалі з Гайнаўкі, Нараўкі і Нарвы, не змаглі ўратаваць вёскі. Яна ізноў згарэла дашчэнту. Разам з вёскай згарэла і ўся збажына, якую сяляне паспелі звезці ў клуні.

Каб не дапамога дзяржавы, цяжка пасецкім пагарэльцам было б стаць ізноў на ногі. ПЗУ выплаціў пагарэльцам па 70—80 тысяч злотых. Гэта дапамагло сялянам пачаць будавацца. Але як будавацца?

На сходзе партыйнай арганізацыі абмяркавалі гэтую справу. Члены партыі выйшлі з прапановай будаваць вёску, якая б не баялася агню. Адначасова вырашылі грунтоўна перабудаваць вясковую вуліцу. А была яна тут вельмі вузкая. Едзе чалавек з фурай, дык не размінецца з другім.

— Калі будзем будавацца ў паасобку, — гаварыў сакратар партыйнай арганізацыі Павел Сачко, — дык не дамо рады. Трэба супольна, усёй вёскай узяцца за гэтую справу.

Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі ў Пасеках сарганізавалі будаўнічы калектыў. Да яго прыступіла 22 асобы.

Дзяржава дапамагла ў закупцы будаўнічых матэрыялаў і стварыла вельмі карысныя ўмовы. Хто, напрыклад, пабудаваў мураваны хлеў або клуню, атрымоўваў 5 тысяч злотых узнагароды. А хто пабудаваў мураваную хату, атрымаў 10 тысяч злотых узнагароды.

Зараз Пасекі зусім інакш выглядаюць. Тут шырокая, добра выбрукаваная вуліца. Па баках брукаваныя ходнікі. У вёсцы ўжо налічваецца 20 мураваных гаспадарчых будынкаў (хлявы, клуні), а Фёдар Тарасевіч пабудаваў мураваную хату. Пад мураваныя дамы закладаюць фундаменты Мікалай Лясота, Васіль Тарасевіч і Аляксандр Лясота. У недалёкай будучыні больш гаспадароў прыступіць да пабудовы мураваных дамоў. Усе будынкі ў Пасеках пакрыты чарапіцай.

Але будаўнічыя матэрыялы такія, як, напрыклад, цэгла ці цэмент, даволі дарагія.

— Гэта прымусіла мяне задумацца, — гаворыць Павел Сачко, — як вынайсці спосаб, каб будавацца танейшым коштам. Вычытаў я ў газеце, што вельмі практычныя будынкі з драўлянага пілавіння. Пастанавіў паспрабаваць. Пілавіння ў нас было хоць завалiся. Грайзэга будаўнічага калектыву працавала бесперапынна.

Калі Сачко пачаў будаваць свіран, некаторыя з яго смяяліся.

— Хто ж гэта бачыў, каб з пілавіння будынак ставіць. Ён і двух тыдняў не пратрымае. Пры першым лепшым дажджы разваліцца, — гаварылі.

Але Сачко мала на гэта звяртаў увагі. Рабіў сваё. Незадоўга зруб быў пастаўлены. І ніякія дажджы яму не шкодзілі. Вопыт Сачка перанялі другія. Язэп Лясота і Іван Скепко пабудавалі такія хлявы. Іншыя таксама пачалі будаваць такім метадам. Да Паўла Сачка прыходзяць цяпер нават з адлеглых вёсак, каб паглядзець на «незвычайны» будынак і пераняць вопыт. Сачко ахвотна людзей інфармуе.

Павел Сачко будуе хлеў з пілавіння

— Бярэцца, — гаворыць ён, — 1/2 частку пілавіння, 1/2 частку жвіру, 1/7 частку цэменту, дадаецца вапны і перамешваецца гэта з вадою так, каб не было празмеру рэдкае і каб не цякло. Падрыхтаваную такім чынам сумесь убіваецца таўкачом паміж дошак. Пры сонечным надвор'і дошкі можна адняць на другі дзень і гэтак жа паўтараць усё вышэй аж да заканчэння зруба.

Будынак пабудаваны такім метадам вельмі цёплы, ён зусім не трымае вільгаці і кошт яго невялікі. Пабудова свірна размерам 12х5 метраў у Паўла Сачка каштавала ўсяго толькі 5 тысяч злотых (будаваў ён сам).

Пройдзе яшчэ нейкі час і ў Пасеках большасць будзе такіх будынкаў. Выгляд вёскі будзе яшчэ больш культурны, а жыхароў перастане трывожыць пагроза страшэннага пажару.

В. БАРШЧЭЎСКІ
Фота. А. Казберук

Звесткі аб дзейнасці Аддзела БГКТ у Гайнаўцы

Ад 1 кастрычніка г. г. я працую інструктарам на павет Гайнаўка. Перш за ўсё пазнаёмілася я з работай Аддзела і паасобных гурткоў. Цікавіла мяне тое, хто належыць да актыву Аддзела і тады як мага хутчэй з імі пазнаёміцца і пачаць работу. Першае пасяджэнне адбылося 12 кастрычніка, на якім прысутнічаў прадстаўнік ГП БГКТ тав. Яновіч. У пасяджэнні прымалі ўдзел амаль усе члены актыву. І тут я пазнаёміла прысутных з планам сваёй працы на ІV чвэрць 61 года.

Цяжка мне было прызвычаіцца да працы на новым месцы. Але дзякую тав. Яновічу, які ўвёў у работу, пазнаёміў дакладней з усім, правёў некалькі сходаў гурткоў у маёй прысутнасці. Цяпер увесь актыў прыняў удзел у правядзенні сходаў, каб аднавіць працу ў гуртках. (Хто адказны за гурток таксама зазначана ў плане работы Аддзела).

На сходзе ў Старым Ляўкове разам з тав. М. Самоцікам, а таксама з кіраўніком мастацкага гуртка В. Цялушэцкім быў праведзены аналіз мастацкага гуртка і зроблены план работы на асенне-зімовы перыяд. Горш было на сходзе ў Масеве. Там, з таго часу, як быў сарганізаваны гурток, ніхто яшчэ не быў. Дзякуючы настаўніку беларускай мовы ў Масеве тав. Чэртовічу адбыўся сход, абмеркавалі план і прыступілі да працы. Перад усім моладзь прасіла, каб даць магчымасць заняцца чым-небудзь у доўгія вечары. Актыўны настаўнік пачаў культурна-асветную работу з моладдзю ў Масеве.

Інструктар БГКТ
В. ЮШЧУК

КЛЮКОВІЦКІЯ

Новаму чалавеку, які прыедзе ў вёску Клюковічы, здаецца, што тут нічога не робіцца, жыццё быццам бы па-старому тут «плыве». Такая думка нараджаецца, калі глянем толькі звонку на вёску. Бо амаль нічога ніхто тут не будуе; зямля, якая акружае вёску, відаць не надта ўраджайная, і таму адразу дае ўяўленне аб бедным жыцці. Але не, прыглядаемся бліжэй хатам і панадворкам. Усе пабудовы нядрэнныя, шмат новых. У вокнах фіранкі. На панадворках балановыя вазы і іншыя гаспадарчыя прылады, аб якіх даўней можна было толькі марыць. Святочную вопратку жыхары вёскі маюць таксама даволі добрую. Нашае ўяўленне аб матэрыяльным жыцці клюковічан тады іншае, суцяшаючае. І нават пасля некалькіх гадзін мы даведаемся, што ў Клюковічах людзі жывуць не толькі справай «лыжкі і міскі», але маюць высакародныя і рэальныя імкненні. Аб гэтым яны самі гавораць, аб гэтым «голасна думае» клюковіцкая моладзь, якой тут шмат. Многія маладыя людзі выехалі на працу ў гарады. Шмат дзяўчат і хлапцоў вучыцца ў сярэдніх школах. Яны не забываюць аб роднай вёсцы і таму іх заўсёды з любасцю сустракаюць аднавяскоўцы.

«ШТАБ» КУЛЬТУРЫ

У Клюковічах ёсць 7-класная школа, паштовая ўстанова, пункт аховы здароўя і знаходзіцца сядзіба ГРН. Няма найважнейшага для моладзі: святліцы. Але затое моладзь мае ў сваёй вёсцы інтэлігентны 5-асабовы настаўніцкі калектыў на чале з загадчыкам школы Язэпам Палкай. Дзякуючы настаўнікам ужо ў традыцыю ўвайшло існаванне драматычнага маладзёжнага гуртка, які ў кожны сезон выступае не толькі ў сваёй вёсцы, але таксама і ў суседніх, з дзвюма п'есамі. Настаўнікі, дарэчы, актыўна ўключаюцца ў грамадска-палітычнае жыццё ўсёй аколіцы. Язэп Палка з'яўляецца сакратаром Грамадскага камітэта ПАРП у Клюковічах, а таксама актыўным членам мясцовага сельскагаспадарчага гуртка. Выкладчыца беларускай мовы Вера Зіневіч з'яўляецца старшынёю гуртка ССМ. Настаўніцкі калектыў распаўсюджвае чытанне газет і кніжак у вёсцы шляхам праводжання дыскусійных і заахвочваючых гутарак з сялянамі.

ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА...

Асобны раздзел у гісторыі клюковіцкай пачатковай школы складзе існаванне школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

У мінулым годзе Інспектарат асветы ў Сямяцічах запрапанаваў настаўніцкаму калектыву ў Клюковічах арганіза-

30 ГОД З ГАРМОНІКАМ

Пятро Нявінскі (першы справа)

ВЫДАТНЫ ШЛЯХ САМАДЗЕЙНАГА АРТЫСТА

Чулі вы калі-небудзь «Цёмную ноч» у выкананні Пятра Нявінскага? Цудоўна чалавек іграе на акардэоне. І голас у яго прыгожы. Часцей за ўсё Пятра Нявінскага можна пачуць на канцэртах калектываў мастацкай самадзейнасці Беласточчыны.

Прыгожы шлях прайшоў Нявінскі са сваім акардэонам. Нарадзіўся ён у Сібіры. Хто яго ведае, ці гэта магутныя абшары Сібіры, ці пявучая тайга пацягнулі хлапчука да музыкі, ці мо' ўплыў бацькі, які ў вольныя хвіліны браў у рукі скрыпку, але Пятро ад наймалодшых год падружыў з акардэонам. З таго часу ён яго і не выпускае з рук. Хіба толькі, што ў шэрыя гады фашысцкай акупацыі, калі працаваў шафёрам у Бельску. Але і тады, калі шмат набралася на душу, пераліваў усё гэта ў акардэон і так іграў, што ў прысутных слёзы з вачэй каціліся. Калі прыйшла Савецкая армія, Пятро Нявінскі дабравольцам прыступае да калектыву песні і танца арміі Ракасоўскага. Навука, якую атрымаў у сярэдняй музычнай школе ў Беластоку ў часы савецкай улады, тут яму вельмі прыдалася. Кіраўнікі ансамбля — людзі патрабавальныя. Ад гарманіста патрабавалі сапраўднага мастацтва. Але з Пятра Нявінскага былі задаволены. Была нават падзяка ад самога Ракасоўскага. Але мабыць найбольш каштоўная была падзяка, якую адчуваліся ў апладысментах савецкіх воінаў, што слухалі канцэртаў непасрэдна на прыфрантавых лініях.

Потым Пятро Нявінскі вярнуўся ў Бельск. Тут пры РКУ арганізуе мастацкі калектыў, які выступае з канцэртамі ва ўсёй аколіцы.

Калі хто любіў музыку, дык Пятро Нявінскі ніколі не шкадаваў ні часу, ні намаганняў, каб перадаць яму ўсё тое, што сам патрапіць.

— Магу пахваліцца, — гаворыць Пятро Нявінскі, — што звыш 150 чалавек, якія іграюць на акардэоне, вучыліся ў мяне. Некаторыя з іх закончылі сярэднія музычныя школы, а адзін са Шлёнска быў у кансерваторыі. Але пачатак быў мой.

У самым толькі Бельску звыш 50 чалавек навучылася іграць ад Пятра Нявінскага.

Зараз Пятро Нявінскі кіруе калектывамі мастацкай самадзейнасці ў Аўгустове, Орлі і Пілікаx. Варта адзначыць, што Пілікія самадзейнікі сёлета на аглядзе мастацкай самадзейнасці беларускіх калектываў занялі першае месца.

— З імі, — гаворыць Пятро Нявінскі, — мне найлепш працаваць. Вельмі таленавітая моладзь у Пілікаx.

Шмат ахвярнасці назіраецца ў працы Пятра Нявінскага з гэтымі калектывамі. Пяць дзён у тыдзень ён бывае на рэпетыцыях у паасобных калектывах, а шосты дзень прысвячае на канцэрт.

Праца музыкі патрабуе штодзённага ўдасканальвання свайго майстэрства. І Пятро Нявінскі шмат часу прысвячае самаадукацыі.

Зрэшты, у сям'і Пятра Нявінскага надзвычайнае трыо акардэаністаў. 14-гадовая дачка ўжо добра іграе на акардэоне, 12-гадовы сын таксама.

— Толькі жонка ў мяне не грае, — гаворыць Нявінскі. — Але слых у яе выдатны. І мабыць яна з'яўляецца найбольш строгім маім рэцэнзентам.

Хочацца пажадаць Пятру Нявінскаму шмат поспехаў у яго далейшай творчай працы.

В. Баршчэўскі

СЫН РЭВАЛЮЦЫЙНАЙ БЕЛАВЕЖЫ

(Працяг са стар. 3)

Толькі 18 лютага 1929 года адбыўся судовы працэс у Акруговым Судзе ў Беластоку. Фашысцкі суд, міма бясспрэчных довадаў прыведзеных Пісарэвічам аб вымушаных паказаннях пры дапамозе варварскіх, паліцэйскіх катаванняў, вызначыў меру пакарання: Сяргея Пісарэвіча і Антона Шпаковіча прысудзіў на 6 год турэмнага зняволення, а апошніх — на 4 гады. Акрамя таго Пісарэвічу і Шпаковічу суд прысудзіў па 330 зл грыўні (штрафу). Аднак камуністы не адказаліся ад барацьбы. У абароне зняволеных выступіў адвакат Тэадар Дурач. Унесенае адкліканне ў Апеляцыйны Суд у Варшаве было адкінутае, а прыгавор быў зацверджаны.

Тэодар Дурач у апеляцыі ад 27 жніўня 1929 года ў Найвышэйшы Суд, між іншым, пісаў: «Абапіраючыся на матэрыялах, дастаўленых судовым разборам, можна гаварыць толькі аб закідзе, які мае выгляд рэальнасці віны».

І на гэты раз апошняя інстанцыя — Найвышэйшы Суд — зацвердзіў прыгавор Апеляцыйнага Суда. Зачынілася дарога абароны ў фашысцкай краіне. Пісарэвіч пайшоў у найгоршую турму. Пасадзілі яго ў адзіночную камеру, запоўненую вадою. У далейшым білі яго і пагарджалі ім.

Цэнтральны Камітэт КПЗБ не адказаўся ад барацьбы. Заклікае ён працоўных усёй Польшчы да масавых пратэстаў супраць бясправя фашызму. Тым часам Сяргей пачынае хварэць. Паколькі меў адбітыя лёгкія, захварэў на сухоты.

Хворага Пісарэвіча з цяжкасцю выкупілі за вялікія грошы з турмы на паўгода. Грошы на гэта дала партыя. Пасля некалькіх дзён пад змененым прозвішчам партыя пасылае Пісарэвіча ў СССР на Крым на лячэнне. Савецкія ўрачы рабілі ўсё, каб ратаваць жыццё Сяргею. Аднак пасля некалькіх месяцаў Пісарэвіч памірае.

Смерць Сяргея Пісарэвіча — гэта смерць сына працоўных Белавежскай пушчы, вернага салдата вялікай справы. Гэтая смерць не можа зацерціся ў памяці.

Б. Нікіцюк

Залясенне няўгоддзяў

Апошнім часам каля вёскі Елёнка (Гайнаўскі павет) пачалася «ачыстка» сялянскіх няўгоддзяў, якія належаць да Кляшчэляўскіх гаспадароў, пад залясенне.

Трэба адзначыць, што да сённяшняга дня гэтыя няўгоддзі (каля 200 гектараў) былі нявыкарыстаныя, там толькі рос ядловец і хмызнякі. Да 1960 года ніхто імі не цікавіўся, сяляне час ад часу пасвілі свае авечкі. Але вось у мінулым годзе павятовыя ўлады ў Гайнаўцы супольна з аддзелам лясніцтва ў Кляшчэлях апрацавалі праект і ўзяліся за ачышчэнне і залясенне гэтых няўгоддзяў. Да вясны г. г. больш чым сто гектараў пасадзілі лесу. А цяпер плануюць да зімы г. г. ачысціць 75 гектараў гэтай «цаліны» (як яе завуць кругом) пад залясенне, што пачнецца вясною 1962 года.

Выдатную і ахвярную дапамогу ў гэтым унеслі: гаёвы Рыгор Аніщчук з Курашава і старшы рабочы Віктар Самасюк з Чахоў Арлянскіх, якія цяпер назіраюць за парадкам ачысткі.

Мікола Панфілюк

ЗШМР У МІХАЛОВЕ БУДУЕЦЦА

Каб палепшыць умовы для навукі, на дапамогу моладзі Засадніцай школы механізацыі ральніцтва ў Міхалове прышло Прадпрыемства Будаўніцтва і Куратарыум у Беластоку. І так будуецца Засадніцая школа механізацыі ральніцтва, кошт якой складае 4,5 мільёна. Кіраўніком будовы з'яўляецца Чэслаў Слівоўскі. Трэба дадаць, што праца ідзе хутка і мабыць у будучым годзе будынак школьны будзе аддадзены ў карыстанне.

П. Іванюк

ЎРАЖАННІ

ваць школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Прапанова была прынята з адкрытымі рукамі, асабліва Грамадскім камітэтам ПАРП.

Найгорш было з афармленнем падбору выкладчыкаў па прафесіянальных прадметах з галіны сельскай гаспадаркі, сталяркі, кройкі і шыцця. Але арганізатары з гэтым справіліся. Праўлі таксама вярбоўку кандыдатаў у школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Запісалася ў школу 63 кандыдаты. І то не толькі з Клюковіч. Ёсць з Літвінавіч, Вычулкаў, Зубачоў, Столбцаў, Такароў, Тымянкі. Некаторыя жывуць у адлегласці 6 км ад школы. Але ў Клюковічах яны закончылі пачатковую школу, палюбілі настаўнікаў і хочуць працягваць навуку, прысвячаючы ёй доўгія зімовыя вечары, праз 2 гады. А навучыцца тут можна многа чаму. Выкладаецца 4 агульнаадукацыйныя прадметы: польскую мову, матэматыку, гісторыю і геаграфію. Апрача сельскагаспадарчых прадметаў дзяўчаты будуць праходзіць курсы кройкі, шыцця і кулінарыі, а мужчыны — прастай сталяркі. Інспектарат асветы прызначыў са свайго бюджэта 41 тыс. зл, за якія закупілі неабходныя пры практычным навучанні і аваладванні ведаў абсталяванні — дапаможнікі: 3 машыны для шыцця, кухню і прылады, слясарска - сталярскі варштат і сельскагаспадарчую бібліятэку.

Багатая праграма навукі ў вячэровай сельскагаспадарчай школе прыцягнула вучыцца нават старэйшых, самастойных ужо гаспадароў. Вось іны: Мікола Драшчук і Уладзімір Дамарук з Клюковіч, Віталі Юхімук і Кастусь Сахарчук з Вычулкаў.

У Клюковічах існуе таксама сельскагаспадарчы гуртoк. Гурток гэты малады, але члены прадпрыймальныя і амбітныя. Яны ўжо сёлета супольна сеялі віку на зямлі з дзяржаўнага фонда. Плануюць засаджаваць адзін з апушчаных ставаў і абзавесціся гадоўляй рыбы. І мне здаецца, што добрым было б, каб кіраўніцтва школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Клюковічах паклапацілася атрымаць кусок зямлі з дзяржаўнага фонда і зрабіць на ім вопытныя палеткі. Дадатныя вынікі з вопытаў пераказваліся б на месцы сельгасгурткоўцам і ўсім гаспадарам. І то пераказваліся б практычна - назіральным шляхам, што магло б, у сваю чаргу, мець значны ўплыў на павышэнне аграрнай культуры не толькі ў Клюковічах, калі школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі зацікавіцца і праісную некалькі год.

ШТО РАНЕЙ?

Моладзь у Клюковічах прадпрыймальная і наогул — маладая. Разам са старэйшымі жыхарамі вёскі яна хоча мець святліцу, каб стварыць месца на далейшае развіццё культурных мерапрыемстваў. Можна ж сарганізаваць хор, наладжваць больш цікавыя вечарыны. Справа пабудовы святліцы «мацуецца» ўжо трэці год. Ініцыятарам тут з'яўляецца гуртoк Саюза сялянскай моладзі. Былі складчыны, крыху сваіх грошай прызначыла каманда пажарнай ахове, плюс грамадскі чын жыхароў вёскі і ў 1960 г. было зроблена пустакаў амаль на палавіну святліцы. Але пустакі ляжаць, а ініцыятары з сорамам на іх узіраюцца. Апошнія займаюць становішча, што грамадская рада ў Клюковічах павінна на свой кошт зрабіць праект пабудовы святліцы і можна было б пачаць будову. Жыхары вёскі, а асабліва моладзь абяцаюць у далейшым дапамагчы канкрэтнай працай. Аднак як старшыня мае такі пункт погляду, што можна пачынаць пабудову святліцы толькі тады, калі будзе дастатковая колькасць матэрыялаў. Чый пункт погляду правільны? Фармальна — на гэта старшыні. Аднак жа трэба лічыцца таксама з грамадскай ініцыятывай працай.

*

Задаваленне ахопліва сэрцам, калі ў вёсцы прыкмеціш сапраўдны ўздым, хаця б на адным адрэзку жыцця. А гэта менавіта прыкмячаецца ў Клюковічах.

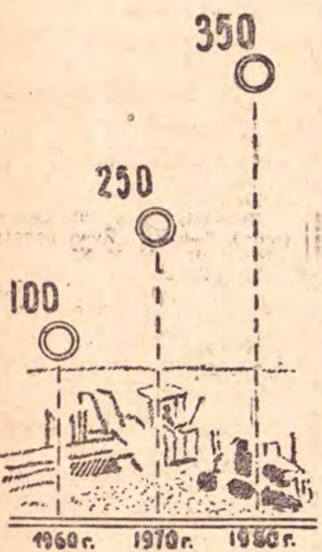
МІХАСЬ КУРАШ

ФУНДАМЕНТ СВЕТЛАГА ЗАЎТРА

Працяг са стар. 2

Па меры падзешаўлення вытворчасці атамнай энергіі разгорнецца будаўніцтва атамных электрастанцый. Атамная электрастанцыя магутнасцю ў 400 тысяч кілават штодзённа расходуе замест 250 вагонаў вугалю ўсяго некалькі кілаграмаў слабаўзбагачанага ўрану. Зараз будуецца Нова-Варонежская атамная электрастанцыя магутнасцю ў 420 тысяч кілават і Белаярская (паблізу ад Свярдлоўска) магутнасцю ў 200 тысяч кілават.

У наступным дваццацігоддзі ўсямернае развіццё атрымае хімічная прамысловасць, якая ў велізарнай ступені расшырыць магутнасці росту

Рост сельскай гаспадаркі (у працэнтах).

народнага багацця, выпуску новых, больш дасканалых і дзяшовых сродкаў вытворчасці і прадметаў народнага спажывання. Ужо за першыя два гады сямігодкі ў СССР увайшло ў строй 60 новых хімічных заводаў і буйных вытворчасцей.

Першаступеннае значэнне для тэхнічнага пераўзбраення ўсёй народнай гаспадаркі мае развіццё машынабудавання. К 1980 году патрэбнасці народнай гаспадаркі ва ўсіх відах сучасных машын, станкоў і апаратуры будуць поўнасцю задаволены.

У першым дзесяцігоддзі ажыццёвіцца комплексная механізацыя ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, будаўніцтве, на транспарце, пагрузачна - разгрузачных работах, у камунальнай гаспадарцы. На працягу дваццацігоддзя будзе дасягнута ў масавым маштабе комплексная аўтаматызацыя.

Дваццацігадовы план прадугледжвае магутны ўздым прадукцыйных сіл сельскай гаспадаркі.

Агульны аб'ём прадукцыі сельскай гаспадаркі за 10 год павялічыцца прыкладна ў два з палавінай раза, а за 20 год — у тры з палавінай раза. Савецкі Саюз, у першым дзесяцігоддзі пераганіць ЗША па вытворчасці асноўных сельскагаспадарчых прадуктаў на душу насельніцтва.

Валавая вытворчасць збожжавых культур павялічыцца на працягу дваццацігоддзя больш чым у два разы, а іх ураджайнасць — падвоіцца.

Хуткімі тэмпамі будзе развівацца жывёлагадоўля. Аб'ем вытворчасці жывёлагадоўчых прадуктаў павялічыцца: па мясу за першае дзесяцігоддзе — прыкладна ў тры разы, а за дваццаць год — амаль у чатыры разы, па малаку — за дзесяць год больш чым у два разы, а за дваццаць год — амаль у тры разы.

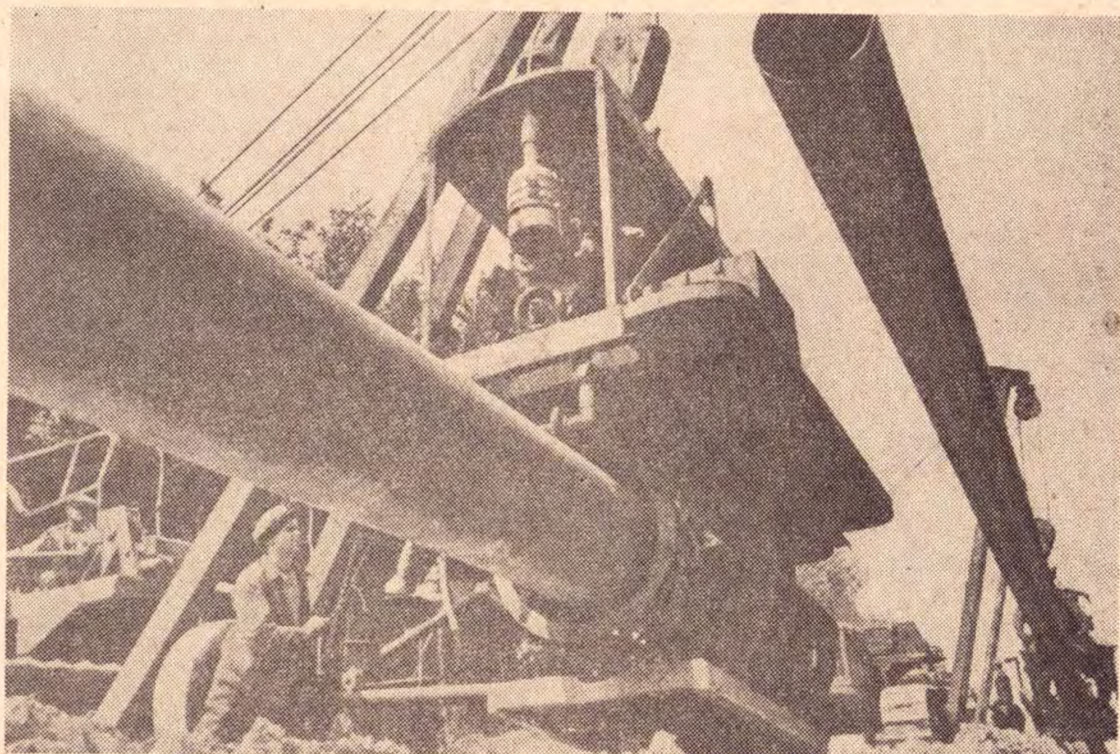
Важнейшай умовай перамогі камунізма з'яўляецца няўхільны рост прадукцыйнасці працы ва ўсіх галінах вытворчасці. Ставіцца задача — на працягу дзесяці год узняць прадукцыйнасць працы ў прамысловасці больш чым у два разы, а за дваццаць год— у чатыры — чатыры з палавінай раза.

Праз 20 год прадукцыйнасць працы ў савецкай прамысловасці перавысіць сучасны ўзровень прадукцыйнасці працы ў ЗША прыкладна ў два разы, а па гадзіннай выпрацоўцы — у сувязі са скарачэннем рабочага дня ў СССР — значна больш.

Хуткімі тэмпамі будзе расці прадукцыйнасць працы і ў сельскай гаспадарцы. Тут яна павысіцца на працягу дзесяці год не менш чым у два з палавінай раза, а за дваццаць год — у пяцьшэсць разоў. Такі імклівы рост прадукцыйнасці сельскагаспадарчай працы — больш высокі па сваіх тэмпах, чым у прамысловай вытворчасці — дазволіць ліквідаваць адставанне сельскай гаспадаркі ад прамысловасці і ператварыць яе ў высокаразвітую галіну гаспадаркі камуністычнага грамадства.

Асновай павышэння прадукцыйнасці сельскагаспадарчай працы паслужыць далейшая механізацыя сельсакай гаспадаркі, прымяненне комплекснай механізацыі і выкарыстанне сродкаў аўтаматыкі.

НАФТАПРАВОД «ДРУЖБА»

Будова нафтаправода — гэта буйнейшая ў свеце магістраль такога роду. Яна злучыць з нафтаноснымі раёнамі Савецкага Саюза Польшчу, Чэхаславакію, ГДР і Венгрыю. Даўжыня ўсёй сістэмы нафтаправода каля 5000 км. На гэтай вялікай мірнай будоўлі працуе савецкая магутная і багатая тэхніка.

УСЯКАЯ

Канцэрн Крупа — зараз найбольшае прамысловае прадпрыемства ў Нямецкай Федэратыўнай Рэспубліцы. Яго гадавыя абароты складаюць суму 4 мільярды марак. У яго прадпрыемствах у горнай прамысловасці працуе 105 тысяч чалавек, а металургічнай — 55 тысяч чалавек. Канцэрн на працягу года прадукуе 5,6 мільёнаў тон вугалю і 4 мільёны сталі. Канцэрн адыгрывае вялікую ролю ў хімічнай прадукцыі, прадукцыі машын, самаходаў, самалётаў, караблёў, дакладных інструментаў і сталёвых канструкцый. Апрача таго Круп бярэ ўдзел у падрыхтоўцы будовы запланаванай атамнай электрастанцыі.

Зараз у Іране толькі 5 тысяч сельскагаспадарчых машын, 4 тысячы турмаў, 11 тысяч лімузын (легкавых машын) у самым Тэгеране, а таксама адна тысяча заграніычных фірмаў, якія штогод выціскаюць з краіны 300 мільёнаў даходу.

Адначасова ў Іране 85 працэнтаў зямельных угоддзяў у руках памешчыкаў, а толькі 15 працэнтаў маюць сяляне.

У Іране 80 працэнтаў непісьменнага насельніцтва. У гэтай краіне на 125 тысяч жыхароў прыпадае адзін зубны ўрач, а адзін хірург — на 500 тысяч чалавек. Сярэдняя працяжнасць жыцця не перавышае 27 гадоў.

ЎСЯЧЫНА

Адзін на свеце эксперт ад птушынага пер'я, Гансэн (Данія) аблічыў, што качка зімою мае на сабе 1491609 пярынак, верабей толькі 2551, жаваранак 4496. Гансэн сарганізаваў у 1957 годзе адзіны на свеце музей пярынак, у якім знаходзіцца 10 мільёнаў класіфікаваных экспанатаў.

Лекары амерыканскага ваенна-марскога флота адкрылі спецыфічнае лякарства, якое ліквідуе працяглыя дрэнныя вынікі надмернага спажыцця алкаголю. Гэтае лякарства складаецца з мяшанкі розных хімікаліяў, ліквідуе надквасоту і скурчы жалудка, якія выступаюць у перапіўшагася, а таксама псіхічную дэпрэсію.

Новае лякарства выпрабавалі на некалькіх сотнях студэнтаў. Аказалася, што яно хутка дзейнічае і не з'яўляецца шкодным для іншых частак арганізма.

Чым выклікан лішні рост валасоў на твары жанчыны

Ператварэнне пушковых валасоў у жорсткія, грубыя валасы назіраецца ў жанчын у перыяд або палавога паспявання, або ў перыяд старэчага завядання арганізма. У гэты час малапрыкметныя пушковыя валасы пачынаюць цямнець, падаўжацца, патаўшчацца і ператвараюцца ў касметычны недахоп. Гэты факт сведчыць аб несумненнай сувязі захворвання з парушэннямі ў эндакрыннай і палавой сістэмах. Часцей за ўсё лішні рост валасоў на скуры твару звязан з парушэннем функцыі шчытападобнай залозы, яечнікаў, надныручнікаў і іншых залоз унутранай сакрэцыі.

Часам узмоцнены рост валасоў выкліканы няправільнымі, неабдуманымі дзеяннямі самой жанчыны. Так, напрыклад, пры з'яўленні невялікага пушку на падбародку, верхняй губе або шчоках жанчыны пачынаюць яго вырываць пінцэтам або галіць, сціраць пемзай. У выніку пастаяннага механічнага раздражнення на месцы светлых тонкіх пушковых валасоў з'яўляюцца цёмныя, тоўстыя, жорсткія валасы. Таксама нельга карыстацца дэпілярорыямі, якія толькі на кароткі прамежак часу ліквідуюць валасы, але пры частым карыстанні імі таксама прыводзяць да ўзмоцненага росту валасоў. Жанчынам з наяўнасцю густых пушковых валасоў не рэкамендуецца карыстацца белячымі мазямі і пажыўнымі крэмамі, што таксама можа прывесці да ўзмоцненага росту валасоў.

На жаль, органы аховы здароўя недастаткова ўсвядомілі неабходнасць шырокага ўкаранення ў медыцынскія ўстановы лячэння электролізам, які ў цяперашні час з'яўляецца адзіным радыкальным метадам лячэння гэтага цяжкага касметычнага недахопу. Пакуль такі метад лячэння ўжываецца толькі ва ўрачэбна - касметычных кабінетах. Пры гэтым метадзе лячэння разбураецца валасяны сасочак, з якога пачынаецца рост воласа.

НАРОДНЫЯ ЗВЫЧАІ

Большасць жыхароў Манголіі — мужчыны і жанчыны — носяць штодзённа народныя ўборы.

Адзін дадатны падлік

Месяц адбудовы краіны і сталіцы ў гэтым годзе паказаў далейшы ўзрост удзелу грамадства ва ўсіх пачынаннях СФОС. Адным з перадавых паветаў аказаўся Гайнаўскі. Рад вёсак у гэтым павеце грамадскім чынам адзначылі месяц. Вось яны.

Скупава — будова вуліцы даўжынёй у 200 м. Вартасць чыну 100 тыс. зл.

Вілюкі — таксама будова вуліцы. Вартасць чыну 124 тыс. зл.

Буды — будова вуліцы. Вартасць чыну 60 тыс. зл.

Бельшчызна — будова дарогі. Вартасць чыну 96 тыс. зл.

Школы на Гайнаўшчыне таксама ўрачыста адзначалі месяц. Амаль ва ўсіх школах адбыліся вечарыны. Школы падрыхтавалі спецыяльныя насценгазеты аб варшаўскай тэматыцы і дзейнасці СФОС і т. п.

У грамадскіх працах у верасні перадавыя месцы належаць: Аляксандры Леснік — кіраўніку Спулдзельчага банку ў Гайнаўцы, Юліі Шпаковіч — старшыні Гуртка Лігі жанчын пры Спулдзельні інвалідаў у Белавежы, Радзе закладовай Фабрыкі сухой дэстыляцыі драўніны ў Гайнаўцы, Прэзідыум ГРН у Кляшчэлях, Прэзідыум ГРН у Белавежы.

У параўнанні з аналагічным перыядам у мінулым годзе, уплыў у гэтым годзе на СФОС павялічыўся на Гайнаўшчыне на 16.507 зл.

І яшчэ крыху аб школах. Прыемна даведацца, што ў школьным конкурсе СФОС перадавыя месцы занялі і некаторыя школы з беларускіх вёсак. Да іх належаць пачатковыя школы ў: Праневічах і Грабаўцы (Бельскі павет), Бабіках і Піражках (Беластоцкі пав.) З групы сярэдніх школ адно з першых месц належыць Эканамічнаму тэхнікуму ў Бельску.

А якія ж планы Ваяводскага камітэта СФОС у Беластоку на бліжэйшы час?

Перад усім інвестыцыі, на якія ў 1962 годзе СФОС дасць 8.200 тыс. зл. Будова некалькіх аб'ектаў разложана на 2 гады. Пералічым некаторыя з іх: Дом тэхніка ў Беластоку — 5 мільёнаў зл. (вялікая будоўля, плошча якой займае 2333 кв. м), Дом культуры ў Кузніцы — 800 тыс. зл., дзіцячы сад у Беластоку — 3.032 тыс. зл., 4 спулдзельчыя асьродкі здароўя на найбольш адсталых вёсках — 1 мільён зл.

Як бачым, значны працэнт сфосаўскіх грошай застаецца ў нашым жа ваяводстве і служыць нам.

вл.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

Nakład 5000 Błtk B- 1

„ПОЗНЯЯ ВОСЕНЬ, ГРАКІ АДЛЯЦЕЛІ"

М. А. Някрасаў

Фота — В. Рудчык

ЛЮДЗІ ШУКАЮЦЬ БЯДУ

СЛУП ПЕРАШКОДЗІЎ

Язэпу Мікасу 19 год. Жыве ён зараз у Ласінцы (Гайнаўскі павет). Вядома, для маладосці характэрная буйная фантазія, а Язэп Мікас быў вялікім прыхільнікам матарызацыі. Ён неаднойчы бачыў сябе за рулём самахода. За вокнамі мільгацяць дрэвы, палі, сенажаці, а ён імчыцца... Вось нядаўна задумаў ён здзейсніць свае мары, хаця няма ў яго дазволу на кіраванне самаходам. У наваколлі Ласінкі рабочая група Варшаўскага геалагічнага прадпрыемства праводзіць пошукі вартасных залежаў. У іх распараджэнні знаходзяцца грузавікі. Аднак шафёры, на жаль, не вельмі аб іх дбаюць. Грузавікі не забяспечаны перад крадзежам. Гэта выкарыстаў Язэп Мікас. Ён самавольна запусціў адну машыну і выехаў на шашу Скупава — Навасады. Было гэта ноччу. Язэп Мікас імчаўся і захапляўся. Але раптам яму на дарозе «вырас» тэлефонны слуп. Язэп Мікас не пабаяўся гэтай перашкоды. Машынай ударыў у гэты слуп і зламаў яго. Аднак далей ужо ехаць не мог — грузавік перастаў быць яму паслухмяным. Зараз Язэп Мікас мае шмат часу, каб дакладна перадумаць перажытае здарэнне. Па загаду гайнаўскага пракурора арыштавалі яго. А сваёй дарогай — Язэп Мікас незвычайна шчаслівы чалавек. Зламаць слуп, а самому выйсці цэлым — гэта рэдка здараецца.

Ажаховічы маюць святліцу

Пачалося ў ліпені бягучага года. Моладзь з вёскі Ажаховічы ў Бельскім павеце не мела дзе праводзіць свабодны час, а ў вёсцы стаяў пусты невыкарыстаны будынак. Па ініцыятыве мясцовай арганізацыі ССМ моладзь з Ажаховічаў вырашыла перабудаваць гэты будынак на святліцу. Зараз святліца ўжо гатовая. Вартасць прац выкананых моладдзю ў рамках грамадскага чыну складае суму 25 тысяч злотых. Ажаховічанам шмат дапамог ГС з Бельска, які на пабудову святліцы прызначыў 20 тысяч злотых. Моладзі ахвотна і шчыра памагалі, між іншым, такія старыкі, як Аляксандр Федарук, якому 67 год, і Міхась Якімюк, якому 60 год.

(вр)

КІНО

Праграма ад 7 — 12.XI.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Lecą żurawie" (radz.), 7—9.XI. „Spotkali się w pociągu" (radz.), 10—12. XI.

Кляшчэлі
„Los człowieka" (radz.), 7—9.XI. „Nocny patrol" (radz.), 10—12. XI.

Навасады
„Miasto bez wody" (radz.), 11—12. XI.

Нараў
„Wieczór trzech króli" (radz), 8—12. XI.

Нараўка
„Kołysanka" (radz.), 8—12. XI.

Чаромуха
„W okopach Stalingradu" (radz.), 7—9. XI. „Dwie rywalki" (radz.), 10—12. XI.

Чыжы
„Bitwa pod piramidami" (radz.), 8—12. XI.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Królowa balu" (radz.), 8—12. XI.

Брањск
„Gwiazdy spotykają się w Moskwie" (radz.), 7—9. XI. „Los człowieka" (radz.), 10—12. XI.

Гродзіск
„Chłopiec i siłacz" (radz.), 11—12. XI.

Орля
„Chłopiec i siłacz" (radz.), 8—12. XI.

Райск
„Niewysłany list" (radz.), 8—12. XI.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„W ciszy stepowej" (radz.), 7—9. XI. „Żegnajcie gołębie" (radz.), 10—12. XI.

Міхалова
„Cichy Don" I s. (radz.), 7—9. XI. „Cichy Don" II s. (radz.), 10—12. XI.

Супрасль
„Miłość powraca wiosną" (radz.), 7—9 XI. „Zwykła historia" (radz.), 10—12. XI.

Харошча
„Pojedynek" (radz.), 7—8. XI. „Mój ukochany" (radz.), 11—12.XI.

Чорна Весь
„Cichy Don" I s. (radz.), 7—9. XI. „Cichy Don" II s. (radz.), 10—12. XI.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Драгічын
„Kongo walczy" (radz.), 7—9. XI. „Normandia-Niemen" (radz.), 10—12. XI.

Мельнік
„Zbrodnia przy ul. Dantego" (radz.), 7—9. XI. „Żywi bohaterowie" (radz.), 10—12. XI.

Мілейчыцы
„Dom, w którym żyjemy" (radz.), 7—9. XI. „Przed nami zakręt" (radz.), 10—12. XI.

Нурэц
„Pojedynek" (radz.), 7—9. XI. „Żegnajcie gołębie" (radz.), 10—12. XI.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Korsarze Pacyfiku" cz. II (radz.), 7—9. XI. „Żywi bohaterowie" (radz.), 10—12. XI.

Шудзялава
„Lekkoduchy i dziewczyna" (radz.), 8—12. XI.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„A jednak cię kocham" (radz.), [illegible]—12. XI.

Сухаволя
„Trzpiotka" (radz.), 7—9. XI. „Korsarze Pacyfiku" cz. I. (radz.), 10—12. XI.

„Obcy ludzie" (radz.), 11—12.XI.

(Працяг са стар. 3)

жа кінуў яе на стол і, раззлаваны тым, што не ведае, як пераадолець свой настрой, забурчаў:

— Свінства! Катаў з нас зрабілі!

— Катаў? — сарвалася з вуснаў Паўліка, нібы толькі цяпер ён цалкам адчуў увесь боль перажытага.

Па спіне Чамбала прабеглі мурашкі. Ён скоса глянуў на Налепку так, нібы той дакрануўся да яго раны, якая пачала ўжо загойвацца, і на нізкім вугластым ілбе яго леглі глыбокія складкі:

— А каго ж гэта мы павесілі?

Налепка ўзяў у зубы люльку, моцна сціснуў яе і працадзіў:

— А гэта ўсё роўна! Калі мы не каты, дык іх памочнікі.

Чамбалу здалося, што Налепка хоча ашаломіць яго сваім папрокам, і абліччa яго пажаўцела.

— Герой, — кінуў ён праз зубы. — А што зрабіў ты? Чаму ты не ішоў тушыць пажары?

Словы Чамбала схапілі Налепку за самае сэрца. Ён згорбіўся, ссунуў бровы і, не адказаўшы Чамбалу, пацягнуўся за чаркай.

Налепку душыла роспач. Ён адчуваў сябе так, нібы яго кінулі ў багну, з якой ніяк нельга выбрацца. Ён глядзеў на Паўліка, які сядзеў, заплюшчыўшы вочы, і ад усяго сэрца шкадаваў аб тым, што не здолеў выкруціцца ад фронту.

7

Нехта ізноў загрукаў у дзверы. Праз хвіліну ў хату ўваліўся, нібы ўпаў з неба, падпаручнік Гобза з трыма дзяўчынамі.

— Спявай, Вольга, ліха з ім, — прывітаў Чамбал сінявокую дзяўчыну з ільнянымі косамі.

Ён хацеў абняць яе, але яна лоўка выкруцілася з яго рук і прысела побач з Налепкай на спінку ложка.

— Вам заспяваю, — шапнула яна, калі ўсе паселі.

Налепка выпрастаўся, выцер упацелы лоб і разгублена развёў рукамі:

— Чаму мне?

— Бо вы сумуеце, — уздыхнула дзяўчына, і Налепка заўважыў на яе шыі пад карычневай гарошынкай радзімага знаку вузкую чырвоную пляму.

— А яшчэ таму, — гарэзліва засмяялася дзяўчына, — што вы падабаецеся мне.

Дзіўнае пачуццё ўдзячнасці сагрэла раптам сэрца Налепкі. Людзі бягуць ад яго, нібы разам са сваім вайсковым гарнітурам ён носіць у сабе халеру, а гэта дзяўчына лічыць яго за чалавека.

— Пойдзем танцаваць, добра? Развесяліцеся, — дзяўчына ўскочыла з месца і пацягнула яго за руку.

Налепка устаў, прыгарнуў яе да сябе і лёгка закружыў у рытме вальса.

8

— Немцы зусім не ўмеюць танцаваць, — прашаптала знявечаная дзяўчына.

Пачуўшы гэта, Налепка злосна адштурхнуў яе ад сябе і, падышоўшы да стала, наліў чарку каньяку.

— Пайшла прэч! — абурана кінуў ён, калі Вольга падышла да яго.

Ён сеў на ложак, і толькі цяпер у галаву яго прыйшла думка, што Вольга належыць да ліку тых дзяўчат, якія забаўляюць нямецкіх афіцэраў. Гэта яго страшна абурала.

— Вам лёгка, — прысеўшы нясмела побач і паддажыўшы руку пад падбародак, сказала Вольга. — Вы афіцэр. А што я? Забралі нас з польскай школы, са Львова. Ці ў Нямеччыну, ці з імі.

Злавіўшы непрыязны позірк Налепкі, яна адвярнулася ад яго і дадала:

Сястру маю забілі. Не хацела быць з імі! Зразумейце нас. — Яна звярнула да яго свой расчырванелы твар. — Я хачу жыць!

У вачах дзяўчыны заблішчалі слёзы, і калі Налепка запытаў, чаму яна не ўцякла, глянула яму ў вочы і сказала:

— Гэта лёгка казаць. А каб вас запыталі пра гэта?

— Каб мяне запыталі? — здзіўлена паўтарыў Налепка і адвярнуўся ад Вольгі.

(Працяг за тыдзень)

9

САВЕЦКІ ГУМАР АБ НЕДАЛЕКІМ БУДУЧЫМ

— Зайздрасць

Увесь у прадзеда

ДУМКІ ЎГОЛАС

■ Мастак павінен пазбягаць плагіята, але гэта не значыць, што яго карціны павінны быць ні да чаго не падобныя.

■ У наш час прадаўшчыцу газіраванай вады смела назаву чалавекам, які замяняе аўтамат.

■ Старайся прасіць слова толькі тады, калі хочаш падарыць слухачам думку.

■ Раней, чым апанаваць якімі-небудзь вяршынямі, навучыся панаваць сабою.

■ Як бы не быў вінаваты сам чалавек, чырванець заўсёды даводзіцца яго шчокам.

■ Азарт — гэта стан, у які ўваходзім, выходзячы з сябе.

■ За дрэнным спектаклі ніколі не апладзіруй — несправядліва біць сябе па руках за грахі іншых.

Віктар Жамчужнікаў

УсЁ ПА-СТАРОМУ

— Я вас папярэджваў...

— Непатрэбныя. Нясіце іх на металалом

— У сузор'і Рыб, я вось такога ўюна лавіў. А ў сузор'і Рака ўсё добра, толькі піва не прадаюць.

— Так цяжка рысаваць Зямлю: усё яна круціцца...

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ЗАРАБІЎ

— Ведаеш, як я сёння зарабіў? — пытае хлапец свайго сябра.

— Як?

— Памог аднаму чалавеку занесці чамадан на станцыю. Уваткнуў ён мне нешта ў руку і кажа: на, выпі сабе шклянку чаю.

— А што гэта было, 5 зл?

— Не, кусок цукру.

Ірэна [illegible]
Сапава

У НЕБЕ

Саша, пахаваўшы сваю цёшчу на могілках, зайшоў у [illegible] прапіць слязу.

У той час, калі ён праліваў, з другога паверха хтосьці скінуў вазон.

— Дзякуй Богу, — кажа Саша. — Цёшча ўжо ў небе, бо гаршкамі кідае.

Янка [illegible]
Лесна

КІЛАМЕТР З ГАКАМ

— Колькі кіламетраў з Койлаў у Гайнаўку? — пытае праезджы селяніна.

— Кіламетр будзе, яшчэ з гакам.

— А вялікі гэты гак?

— А будзе сем кіламетраў.

Валодзя Місеюк
Гайнаўка

АДВАЖНЫ

Пан быў вельмі прышчаты. А трэба ехаць на баль. Заходзіць ён да цырульніка і кажа: вазьмі колькі хочаш, толькі каб брыючы нідзе не задрапнуў.

— Добра, — кажа цырульнік.

Сядае пан, кладзе перад люстэркам рэвальвер і кажа: во бачыш?

Цырульнік пагастрыў брытву, пабрыў пана як належыць і кажа: калі ласка, плаціце.

Пан, заплаціўшы, пытае цырульніка:

— Чаму ты такі адважны?

— Панок, каб я цябе задрапнуў дык першы пабачыў бы.

— І што?

— Што? Брытваю па горле, а сам у ногі.

Янка Грэсь
Беласток

З народнага

НЕ ДАЧУЎ

Загінула ў селяніна Сідара каза. Пайшоў ён яе шукаць у поле. Бачыць, сусед Клім капае гліну.

— Добры дзень, Кліму.

— Але, капаю гліну.

— Ці ты аглох?

— Не, капаю адзін, не ўдвох.

— А ці не бачыў мае казы?

— Ды ўжо накапаў на тры вазы.

— А даўно ты стаў недачуваць?

— Не, Сідарку, пайду дамоў начаваць.

Тут Сідар не вытрымаў. Сплюнуў і далей пайшоў шукаць сваю казу.

ВАРЭНІКІ Ў СМЯТАНЕ

(п'еска)

Уваходзяць Іван Іванавіч і Кірыла.

Іван Іванавіч (паказвае). Кірыла Ляжак шэсць пудоў адной рукой падымае. Па вуліцы бяжыць — зямля дрыжыць. Чхне, дык такі вецер уздымаецца, што сабакі на другім канцы вёскі са спалоху выюць. А гультай ён, Божанька, свет такіх не бачыў! Пастухом будзеш, Кірыла?

Кірыла. Душа ў мяне не ляжыць да гэтай справы, Іван Іванавіч.

Іван Іванавіч. Ну, ездавым хочаш?

Кірыла. Што? У наш атамны век на возе буду ездзіць? Не! Не думайце, што я нейкі там антымеханізатар.

Іван Іванавіч. Ну, што ж, стань механізатарам. Ідзі на курсы трактарыстаў і канцы ў ваду.

Кірыла. Што вы! Ці ж я малое дзіця, каб за парту сядаць? Не! Лепш ужо пайду павучыцца ў стоража нашага саду, дзеда Свірыда. Буду на стоража стажыравацца.

Іван Іванавіч. Ну ідзі, ідзі! (Выходзіць).

Уваходзіць дзед Свірыд з лазой.

Кірыла. Што гэта ў вас за тэхніка, дзядуля? З лазой па садку ходзіце. Вось пры камунізме дык будзе тэхніка! З усіх чатырох бакоў саду будуць стаяць магутныя радыёлакатары. А ў старажоўцы — тэлевізар. Будзеце ў старажоўцы сядзець сабе ды люльку пасмоктваць, а калі залезе злодзей...

Дзед. Дурненькі ты. Пры камунізме ніякіх злодзеяў не будзе і старажоў не будзе.

Кірыла. Я, дзядуля, пры камунізме буду мець справу з тэхнікай. Тады ж уся тэхніка будзе на атамных рухавіках. Усё навокал будзе аўтаматызавана! Вось ляжым мы, напрыклад, з вамі ў садку, і захацелася нам паабедаць. Раз, націснуў кнопку, і калі ласка, поўны кацёл боршчу і дзве лыжкі. Другую кнопку націснулі — дж-ж-ж-у-у! Паехаў кацёл аўтаматычна на раку мыцца. А замест яго перад намі з'яўляецца агромная міска варэнікаў і місачка смятаны.

Дзед. А для смятаны як, аддзельная кнопка будзе?

Кірыла. Ды не, што вы! Там усё будзе прадугледжана. Аўтаматыка! Атамныя рухавікі! Та-а-ак! Паспрабавалі мы з вамі варэнікаў... з сырам. Вы з сырам любіце, дзядуля?

Дзед. Люблю.

Кірыла. А я з капустай. Раз, націснулі — другую кнопку і вось вам, калі ласка, яшчэ адна агромная міска варэнікаў, а да іх яшчэ саланінка падсмажана. Пакончылі мы з варэнікамі, зноў ляглі жыватамі ўверх. Кнопку націснулі і ўся пасуда паехала мыцца. А нам, пакурыць захацелася... Раз — і вось у маім роце папяроса грамадная як дышла. А над намі галінка аўтаматычна гойдаецца — мух адганяе.

Дзед. Ды табе, Кірылка, для ўсіх гэтых кнопак рук не хопіць.

Кірыла. А я, дзядуля, да гэтага часу ажанюся. Дзеці будуць. Вось мая палавіна з дзяцьмі і будзе націскаць кнопкі.

Дзед. А ты будзеш ляжаць?

Кірыла. Што ж рабіць, калі ўсю працу будзе за нас выконваць тэхніка?

Дзед. Так, так. Я, калі б мне Гаспод пазволіў да гэтай тэхнікі дажыць, я, ведаеш што зрабіў бы?

Кірыла. Што?

Дзед. Я бы кнопку націснуў, раз — і пад'язджае такая... тэхніка... з гакам на канцы. Хап цябе, хап гакам за пояс... А я другую кнопку націсну, два — і пад'язджае другая тэхніка з палкай. І давай!... Адна тэхніка гакам прытрымлівае, а другая палкай малоціць. Малоціць і прыгаворвае, яна ж будзе радыяфікавана: «Вось табе, вось табе! Не валяйся, гультай! Пайдзі папрацуй!» Я табе такія пакажу варэнікі!... (замахваецца лазой).

Кірыла ўцякае.

БАРАНОЙ па ПУСТАЗЕЛЛІ

Нешчаслівы Павятовы дом культуры ў Бельску, адносна яго кіраўнікоў. Мяняюцца яны тут як, не раўняючы, у добрага гандляра коні. Не паспее адзін добра загрэць у Доме культурнага крэсла, як наробіць усялякіх не зусім культурных спраў, і ўжо другі займае яго месца.

Апошнімі з серыі такіх у Бельскім ПДК былі Браніслава і Ежы Златніцкія. Прыехалі яны сюды, так сказаць, з вялікага свету. Працавалі ў Варшаве, Вроцлаве. Ды і сам дыплом заканчэння Дзяржаўнай вышэйшай тэатральнай школы, якім любіў пры кожнай нагодзе і без нагоды пахваліцца Златніцкі, аб нечым сведчыў. Калі дадаць да яго яшчэ рэкамендацыі, якія прывезлі з сабою Златніцкія «зверху» дык зусім зразумелым выдаецца захапленне жыхароў Бельска, з якім яны прынялі кіраўнікоў.

Але па меры таго, як Златніцкія задамаўляліся ў ПДК, захапленне жыхароў горада слабла. А Павятовы дом культурыператвараўся ў нешта зусім некультурнае. Наведвальнікамі яго сталася кучка моладзі, дэвізам якой — выціснуць з жыцця ўсё, што можна. Да позніх гадзін ночы ў ПДК рэзалі яны ў карты, падмацоўваючыся чорнай кавай. Часта ў Доме культуры пачалі з'яўляцца бутэлькі - мацнейшай вадкасцю, а тады за куртынай сцэны чуўся тупат і візг дзяўчат. Пры гэтым у ПДК выкрыта фінансавыя злоўжыванні. Ну што ж, за начныя ліцацыі трэба было плаціць нейкімі грашыма.

Златніцкім пацікавіўся пракурор. Выявілася, што за падобныя рэчы ён быў ужо неаднойчы пакараны, і што яго дыплом заканчэння Дзяржаўнай вышэйшай тэатральнай школы — фальшывы. Златніцкага арыштавалі. ПДК замкнулі. Ці надоўга? Не вядома. Глядзіш на замок ПДК і здаецца, пытае ён: хто наступны?

А жыхары Бельска кажуць: барані нас Бог ад такіх культработнікаў.